

Svesni da kao sudije, odlučuju o životu i smrti, slobodi i neslobodi, svojini i imovini, ljudskim pravima i patnjama, istini i laži, upotrebi i zloupotrebi prava, ustavnosti i zakonitosti, članovi Društva sudija Srbije, sa osećajem odgovornosti za javno poverenje koje im je ukazano i ugled profesije kojom se bave, utvrđuju

KODEKS SUDIJSKE ETIKE

Beograd, 9. maja 1998. godine

(Napomena: Društvo sudija Srbije usvojilo je 30. juna 2003.godine novi etički kodeks – Standarde sudijske etike koji su zasnovani na ranijem Kodeksu i usklađeni sa međunarodnim etičkim standardima –tekst iza Kodeksa)

Sve sudije da sude po zakoniku pravo kako piše u zakoniku, a da ne sude po strahu od carstva mi.
(Član 172. Dušanovog zakonika)

Budi nezavisan

Kanon 1.

Sudija treba da sudi na osnovu sopstvene procene činjenica i sopstvenog shvatanja zakona, bez ograničenja i tako da ne podleže spoljnim ili unutrašnjim uticajima, podsticajima, pritiscima, pretnjama, intervencijama, neposrednim ili posrednim, sa bilo koje strane i iz bilo kojih razloga.

Budi pravedan

Kanon 2.

Sudija treba da svakom prizna ono što mu pripada, u jednakom postupanju sa jednakim stvarima, u nejednakom postupanju sa nejednakim stvarima srazmerno njihovoj nejednakosti i u postupanju prema drugome kao prema sebi.

Budi profesionalan

Kanon 3.

Sudija treba da vrši svoju dužnost stručno, savesno, nepristrasno, objektivno, marljivo, efikasno i kulturno, vodeći računa o redosledu prijema predmeta i njihovom značaju, odnosno karakteru.

Budi slobodan

Kanon 4.

Sudija treba da bude slobodan u odlučivanju i zato mora biti sposoban da se odupre dnevnoj politici, centrima moći, javnom mnjenju, predrasudama, iskušenjima, porocima, strastima, privatnom i porodičnim interesima i drugim unutrašnjim i spoljnim uticajima.

Budi hrabar

Kanon 5.

Sudija mora da odoleva pretnjama, ucenama i drugim nasrtajima na njegovu ličnost i njegov integritet.

Budi doličan

Kanon 6.

Sudija treba da se uzdržava od svakog postupka koji je nedoličan ili ostavlja takav utisak, kao i od postupka koji izaziva podozrenje, podstiče sumnju, slabi pouzdanje ili na drugi način narušava poverenje u sud i njegovu objektivnost.

Budi nepodmitljiv

Kanon 7.

Sudija ne sme da sudi ostvarujući ili očekujući bilo kakvu korist za sebe ili drugog.

Budi posvećen

Kanon 8.

Sudija mora da bude posvećen pozivu, pa ne može obavljati drugu dužnost, službu ili posao, ako time narušava poverenje u sud, ugled suda i nezavisnost sudske vlasti.

Budi apolitičan

Kanon 9.

Sudija može imati svoja politička ubeđenja, ali se mora uzdržati od neprilične političke aktivnosti i ne sme dopustiti da politika utiče na sudsku odluku.

Budi odan kodeksu

Kanon 10.

Standardi za etičko ponašanje sudija utvrđeni ovim kodeksom treba da postanu filozofija i način života svih sudija.

STANDARDI SUDIJSKE ETIKE

Beograd, 2003.

Poštovane kolege sudije,
verujemo da ste se i vi, dok ste sa ponosom izgovarali reči sudijske zakletve u Narodnoj skupštini Srbije, sami sebi zakleli da ćete svoj profesionalni izbor, sudijski poziv, raditi na najbolji mogući način, stručno, moralno i marljivo. Baš onako kako stoji u članu 48 Zakona o sudijama: „*Zaklinjem se svojom čašću da ću svoju dužnost vršiti verno ustavu i zakonu, po najboljem znanju i umeću, i služiti samo istini i pravdi*“.

Ove reči bi trebalo da budu imperativ svakom sudiji, a mera u kojoj ih poštuje odražava njenu ili njegovu etičnost i kvalitet rada. Ove moralne vrednosti i kategorije sadržina su prvog *Kodeksa sudijske etike* Društva sudija Srbije, koji je usvojen 9. maja 1998. godine, nešto više od godinu dana posle osnivanja Društva.

Taj Kodeks sadrži kanone sudijske etike, koje su članovi Društva prihvatili kao standarde svog rada i ponašanja. Me-

đutim, ostale sudije u Srbiji, koje nisu članovi Društva, nisu ni imale priliku da se izjašnjavaju o Kodeksu, a moguće je da neki ne znaju ni da postoji. Takođe, ne postoji ni neki drugi Kodeks ili bilo šta slično na nivou svih sudija Srbije.

Iz tog razloga, Društvo sudija Srbije je započelo rad na izradi principa sudijske etike, sa željom da oni dobiju opšti karakter za sve naše sudije. Etička pravila su uobičajena u *Standarde sudijske etike*, a u njihovoj osnovi su pre svega kanoni iz ranijeg Kodeksa, kao merila vrednosti koja nemaju ograničenu vremensku ni prostornu važnost. Međutim, poštujući opštu tendenciju za usklađivanjem pravnih i pravu pratećih sistema na međunarodnom nivou, i Društvo sudija je tome dalo svoj doprinos, tako što je Standard usklađen sa međunarodnim etičkim standardima, izraženim u Nacrtu Bangalorskog kodeksa sudijskog ponašanja, koji je usvojen od strane Pravosudne grupe Ujedinjenih nacija za jačanje integriteta pravosuđa novembra 2002. godine.

Predlog Standarda sudijske etike, poslat je članovima Društva sudija Srbije radi izjašnjenja glasanjem, i usvojen je na sednici Upravnog odbora održanoj 30. juna 2003. godine.

Standardi sudijske etike su tvorevina Društva sudija Srbije, ali je ideja Upravnog odbora da oni postanu etički imperativ svih sudija, način razmišljanja, unutrašnji standard svakoga ko uzme u ruke zakon i izgovori: „U ime naroda...“. U ime naroda, sudije treba da budu najzdraviji, najkvalitetniji sloj društva, sa jakim stručnim i ljudskim kvalitetima, pravični i pravdoljubivi. U ime struke i vladavine prava, svaki sudija treba da svoje moralne vrednosti prepozna u *Standardima sudijske etike*. Onda će oni biti pravac njenog ili njegovog rada, ali i način ponašanja i van suda. U svakom trenutku svog života sudija nosi teret svog zvanja, koje ga obavezuje na moralno i uzorno ponašanje dostojno časti koju pruža ovaj poziv.

Društvo sudija Srbije ima nameru da *Standarde sudijske etike* ponudi svim sudijama u Srbiji, sa nadom da će oni prepoznati potrebu da poštuju te standarde i usvoje ih kao opšta, najviš a etička pravila u svom radu i životu. Tako ćemo svi zajedno štititi ugled i dostojanstvo naše profesije.
(UPRAVNI ODBOR DRUŠTVA SUDIJA SRBIJE)

KODEKS SUDIJSKE ETIKE

*„Sve sudije da sude po Zakoniku
pravo kako piše u Zakoniku, a da ne
sude po strahu od carstva mi“
(Član 172 Dušanovog zakonika)*

Svesni da kao sudije, odlučuju o životu i smrti, slobodi i neslobodi, svojini i imovini, ljudskim pravima i patnjama, istini i laži, upotrebi i zloupotrebi prava, ustavnosti i zakonitosti, članovi Društva sudija Srbije, sa osećajem odgovornosti za javno poverenje koje im je ukazano i ugled profesije kojom se bave, utvrđuju

KODEKS SUDIJSKE ETIKE

Budi nezavisan

Kanon 1.

Sudija treba da sudi na osnovu sopstvene procene činjenica

i sopstvenog shvatanja zakona, bez ograničenja i tako da ne podleže spoljnim ili unutrašnjim uticajima, podsticajima, pritiscima, pretnjama, intervencijama, neposrednim ili posrednim, sa bilo koje strane i iz bilo kojih razloga.

Budi pravedan

Kanon 2.

Sudija treba da svakom prizna ono što mu pripada, u jednakom postupanju sa jednakim stvarima, u nejednakom postupanju sa nejednakim stvarima srazmerno njihovoj nejednakosti i u postupanju prema drugome kao prema sebi.

Budi profesionalan

Kanon 3.

Sudija treba da vrši svoju dužnost stručno, savesno, nepristrasno, objektivno, marljivo, efikasno i kulturno, vodeći računa o redosledu prijema predmeta i njihovom značaju, odnosno karakteru.

Budi slobodan

Kanon 4.

Sudija treba da bude slobodan u odlučivanju i zato mora biti sposoban da se odupre dnevnoj politici, centrima moći, javnom mnjenju, predrasudama, iskušenjima, porocima, strastima, privatnim i porodičnim interesima i drugim unutrašnjim i spoljnim uticajima.

Budi hrabar

Kanon 5.

Sudija mora da odoleva pretnjama, ucenama i drugim nasrtajima na njegovu ličnost i njegov integritet.

Budi doličan

Kanon 6.

Sudija treba da se uzdržava od svakog postupka koji je nedoličan ili ostavlja takav utisak, kao i od postupka koji izaziva podozrenje, podstiče sumnju, slabi pouzdanje ili na drugi način narušava poverenje u sud i njegovu objektivnost.

Budi nepodmitljiv

Kanon 7.

Sudija ne sme da sudi ostvarujući ili očekujući bilo kakvu korist za sebe ili drugog.

Budi posvećen

Kanon 8

Sudija mora da bude posvećen pozivu, pa ne može obavljati drugu dužnost, službu ili posao, ako time narušava poverenje u sud, ugled suda i nezavisnost sudske vlasti.

Budi apolitičan

Kanon 9.

Sudija može imati svoja politička ubeđenja, ali se mora uzdržati od neprilične političke aktivnosti i ne sme dopustiti da politika utiče na sudske odluke.

Budi odan kodeksu

Kanon 10.

Standardi za etičko ponašanje sudija utvrđeni ovim kodeksom treba da postanu filozofija i način života svih sudija.

STANDARDI SUDIJSKE ETIKE

Sve sudije u Srbiji, svesne da u vršenju sudijske dužnosti odlučuju o životu i smrti, slobodi i neslobodi, svojini i imovini,

ljudskim pravima i patnjama, istini i laži, upotrebi i zloupotrebi prava, ustavnosti i zakonitosti, radi podizanja i očuvanja ugleda profesije, sa osećanjem odgovornosti za javno poverenje koje im je ukazano, utvrđuju standarde profesionalnog ponašanja kojima sve sudije teže, ostvarivanju univerzalnih principa sudske vlasti – sudijske nezavisnosti, nepristrasnosti, pravičnosti, vladavine prava, poverenja javnosti u sudstvo i poštovanja suda.

1. NEZAVISNOST

Kanon

Svaki sudija treba da razvija i podržava sudijsku nezavisnost na institucionalnom i individualnom nivou jer je ona preduslov vladavine zakona i pravednog suđenja. Sudija treba da sudi u skladu sa zakonom, na osnovu sopstvene procene činjenica, bez ograničenja, spoljašnjih i unutrašnjih uticaja, pritisaka, pretnji, nagovaranja ili mešanja posrednih ili neposrednih, od bilo koga i iz bilo kog razloga.

Principi:

1. Sudija će vršiti sudijsku funkciju nezavisno, na osnovu sudijske procene činjenica, u skladu sa svesnim razumevanjem zakona, bez ikakvog spoljašnjeg uticaja, nagovaranja, pritisaka, pretnji ili mešanja direktnih ili indirektnih od strane bilo koga i iz bilo kojih razloga.
2. Sudija će biti nezavistan u odnosu na društvo uopšte i u odnosu na stranke u postupku u kojem treba da sudi.
3. Sudija će promovisati i pridržavati se visokih standarda sudijskog ponašanja u cilju jačanja poverenja javnosti u nezavisnost suda.
4. Sudija u svakoj prilici brani nezavisnost suda od političkih pritisaka i uticaja, tako da prosečni posmatrač mora imati utisak da je sudija nezavisan od političkih uticaja.

2. NEPRISTRASNOST

Kanon

Sudija će priznati ono što je pravedno za sve, u jednakom postupanju sa jednakim stvarima, u nejednakom postupanju sa nejednakim stvarima, srazmerno njihovoj nejednakosti, i u postupanju prema drugom kao prema sebi. Pristup koji je u isto vreme i subjektivno i objektivno nepristrasan je neophodan, ne samo za donošenje odluke, već i za postupak u kome se odluka donosi.

Principi:

1. Sudija će obavljati svoju sudijsku dužnost bez naklonosti, predubeđenja ili predrasuda, posebno onih zasnovanih na bazi rase, pola, nacionalnog porekla, religije i godina. Sudijska odluka treba da bude doneta tako što će se u obzir uzeti sve što je bitno za primenu relevantnih zakonskih pravila, a isključiti sve što je nebitno.
2. Sudija će nastojati da njegovo ponašanje u sudu i van suda održi i uveća poverenje javnosti, pravničke profesije i stranaka u nepristrasnost sudije i sudstva, kao i da kod prosečno informisanih građana stvara utisak nepristrasnosti.
3. Sudija neće namerno, dok se neki postupak nalazi pred njim, ili ako predmet može da bude dodeljen sudiji na odlučivanje, davati nikakve komentare koji bi mogli da utiču na ishod postupka ili da ugroze pravičnost suda. Sudija neće davati bilo kakve komentare u javnosti ili drugde koji bi mogli da utiču na pravično suđenje bilo kom licu ili o bilo čemu.
4. Sudija mora da izbegava učešće u političkim aktivnostima

koje mogu da kompromituju nezavisnost sudije ili da ugroze utisak nepristrasnosti i da se uzdržava od svakog postupka koji može da izazove sumnju u njegovu apolitičnost. Sudija ne treba da uzima učešće u javnim debatama političke prirode, osim kada se radi o pitanjima koja se direktno tiču rada sudova, nezavisnosti sudstva ili osnovnih aspekata sprovođenja pravde.

5. Sudija ima pravo da učestvuje u građanskim, dobrotvornim i verskim aktivnostima, ali je dužan da izbegava aktivnosti i udruženja koja bi mogla negativno da se odraze na njegovu nepristrasnost ili mu zasmetaju u obavljanju sudijske dužnosti.

6. Osim u slučajevima predviđenim zakonom, sudija neće komunicirati sa strankama u predmetu koji je pred sudijom, bez prisustva obe strane ili bez njihove saglasnosti.

7. Sudija će u razumnim granicama nastojati da se ponaša tako da svede na najmanju moguću meru situacije u kojima će biti neophodno njegovo izuzeće sa suđenja ili iz odlučivanja u predmetu, a izuzeće se kada nije u mogućnosti da nepristrasno donese odluku, ili u predmetu u kojem prosečnom posmatraču može da se učini da sudija nije u stanju da nepristrasno donese odluku.

8. Sudija će u svojim ličnim odnosima sa pojedinim pripadnicima pravne profesije, a koji se redovno bave pravom u sudu u kome sudija radi, izbegavati situacije koje opravdano mogu da pobude sumnju u smislu favorizovanja ili pristrasnosti.

9. Sudija treba da bude obazriv u odnosu prema medijima. Sudija treba da održi nezavisnost i nepristrasnost tako što će se suzdržati od bilo kakvog ličnog eksploatisanja odnosa sa medijima i davanja bilo kakvih neopravdanih komentara vezano za predmete u kojima sudija odlučuje.

3. PROFESIONALNOST

Kanon

Sudija treba da održi visok nivo profesionalne sposobnosti, i da vrši svoju dužnost stručno, savesno, nepristrasno, objektivno, marljivo, efikasno i sa dignitetom, vodeći računa o redosledu prijema predmeta, njihovom značaju i karakteru.

Principi:

1. Sudija će nastojati da stalno usavršava svoja profesionalna svojstva i kompetencije kroz osnovnu i dalju obuku, kako bi unapredio kvalitet sudske zaštite.
2. Profesionalnost sudije određuju znanje, veština, ličnost pripremljenost, efikasnost, ažurnost, kvalitet i blagovremenost odluka, pismenost i urednost.
3. Sudija će preduzeti razumne korake radi održavanja i razvijanja svojih znanja, veština i ličnih kvaliteta neophodnih za pravilno obavljanje sudijske funkcije.
4. Sudija će obavljati sve sudijske dužnosti efikasno, pošteno i pravovremeno.
5. Sudija će održavati red i pristojnost tokom svih postupaka pred sudom, biće strpljiv, dostojanstven i ljubazan u svom odnosu prema strankama, poroti, svedocima, advokatima i drugima sa kojima dolazi u kontakt tokom obavljanja svoje dužnosti. Sudija će zahtevati slično ponašanje od strane pravnih zastupnika, sudskog osoblja i drugih koji su pod njegovom upravom ili kontrolom.
6. Poverljive informacije koje je sudija dobio u obavljanju sudijske dužnosti ne smeju biti korištene ili obelodanjene od strane sudije u bilo koje druge svrhe osim onih koje su u vezi sa

obavljanjem sudijskih dužnosti.

4. INTEGRITET

Kanon

Sudija treba da teži ponašanju koje doprinosi integritetu njegovog visokog zvanja, da bude odvažan, da odoleva pretnjama, ucenama i drugim nasrtajima na ličnost i integritet uzdržavajući se od svakog nedoličnog postupka.

Principi:

1. Sudija treba da postupa sa integritetom, kako u profesionalnom tako i u privatnom životu i njemu ne priliči govor mržnje, nepristojno i neuljudno ophođenje i svako drugo neprimereno ponašanje,
2. Sudija će se uzdržavati od bilo kakvih postupaka koji su nedolični ili koji ostavljaju takav utisak, kao i postupaka koji izazivaju podozrenje, podstiču sumnju, slabe pouzdanje ili na drugi način narušavaju poverenje u sud i njegovu objektivnost.
3. Kao lice izloženo stalnom sudu javnosti, sudija mora da prihvati lična ograničenja koja prosečni građani mogu smatrati otežavajućim, i to treba da uradi slobodno i svojevolejno. Posebno, sudija mora da se ponaša na način koji je u skladu sa dignitetom sudijske funkcije.
4. Sudija ne sme da koristi ili ustupa prestiž sudijske funkcije radi zadovoljenja sopstvenih interesa ili interesa članova porodice ili bilo koga drugog, niti sme dozvoliti drugima da ostave utisak da se bilo ko nalazi u takvom posebnom položaju da može da utiče na sudiju prilikom obavljanja sudijske dužnosti.
5. Sudija ne sme da sudi ostvarujući ili očekujući bilo kakvu korist za sebe ili drugog i dužan je da se uzdržava od svakog postupka kojim se stvara i održava utisak o postojanju korupcije u sudu.
6. Ni sudija ni članovi njegove porodice neće tražiti niti primiti bilo kakav poklon, zaveštanje, pozajmicu ili uslugu vezano za bilo šta što sudija treba da uradi ili propusti da uradi u vezi sa obavljanjem sudijske dužnosti, niti će svesno dozvoliti da to učini neko zaposlen u sudu.

5. POSVEĆENOST

Kanon

Sudija mora da bude posvećen pozivu pa ne može obavljati drugu dužnost, službu ili posao ako time narušava poverenje u sud, ugled suda i nezavisnost sudske vlasti.

Principi

1. Sudijska dužnost ima prvenstvo nad svim drugim aktivnostima sudije.
2. Sudija će posvetiti svoju aktivnost sudijskim dužnostima koje uključuju ne samo obavljanje sudijskih funkcija i dužnosti u sudu i donošenje odluka, već i druge zadatke bitne za sudijsku funkciju ili rad suda.
3. Pod uslovom da primereno obavlja sudijske dužnosti, sudija može da se bavi sledećim aktivnostima:
 - pisanje, predavanje, podučavanje i učešće u aktivnostima koje se tiču prava, pravnog sistema, sprovođenja pravde i srodnih stvari;
 - pojavljivanje na javnoj diskusiji pred zvaničnim telom vezano za pitanja koja se tiču prava, pravnog sistema, sprovođenja pravde ili srodnih stvari;
 - članstvo u zvaničnom telu ili Vladinoj komisiji ili savetodavnom telu, ukoliko ono nije u sukobu sa predviđenom nepristrasnošću i političkom neutralnošću u sudije;

- uzimanje učešća u naučnom, literarnom i umetničkom radu i drugim aktivnostima ukoliko one ne umanjuju dignitet sudijske funkcije niti se mešaju na bilo koji drugi način sa obavljanjem sudijske dužnosti.
4. Sudija može primiti kompenzaciju ili naknadu troškova za vansudijske aktivnosti koje su u skladu sa Standardima, ukoliko takva naknada ne ostavlja utisak vršenja uticaja na sudiju u obavljanju sudijske funkcije ili na drugi način ostavlja utisak neprimerenosti. Takva kompenzacija ili naknada ne sme preći iznos koji bi lice koje nije sudija primilo za slične aktivnosti.

6. ODANOST STANDARDIMA SUDIJSKE ETIKE (KODEKSU)

Kanon

Ovi Standardi etičkog ponašanja treba da postanu filozofija i način života svih sudija.

Principi:

1. Sudija je dužan da se ponaša u svakoj prilici na način koji u očima prosečnog posmatrača ostavlja utisak besprekornog ponašanja.
2. Ponašanje i držanje sudije mora ljudima da vrati veru u integritet sudstva. Pravda, ne samo da mora da bude zadovoljena, već mora biti očigledno da se to čini.
3. Sudija će, pored ličnog postupanja u skladu sa ovim Standardima, podsticati i druge da ih se pridržavaju i postupaju u skladu sa njima.